

ČESKÁ KNIŽNICE

NAKLADATELSTVÍ HOST

Jan Hus

VÝBOR
Z DROBNÝCH
ČESKÝCH SPISŮ /
ČESKÉ LISTY

ČESKÁ KNIŽNICE

NAKLADATELSTVÍ
HOST

Jan Hus

VÝBOR
Z DROBNÝCH
ČESKÝCH SPISŮ /
ČESKÉ LISTY

PRAHA — BRNO 2018

ČESKÁ KNIŽNICE

Vydávají Nadační fond Česká knižnice, Ústav pro českou literaturu
AV ČR, v. v. i., a vydavatelství Host

www.kniznice.cz

Ediční přípravu svazku zajistil Nadační fond Česká knižnice za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.

Vychází za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.

Publikace vznikla s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné instituce 68378068 (ÚČL AV ČR, v. v. i.).

Ediční příprava a komentář Jakub Sichálek
Vědecká redakce Milada Homolková

Editor © Jakub Sichálek, 2018
Commentary © Jakub Sichálek, 2018
Cover art by Metropolitní kapitula u sv. Víta v Praze
Reprography © Správa Pražského hradu (photo: Jiří Kopřiva)
© Nadační fond Česká knižnice, 2018
© Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2018
© Host — vydavatelství, s. r. o., 2018 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-844-4 (PDF)

DROBNÉ SPISY

^{ae} ^{dye}
 A b c d e f g h i j k l m
^{er} ^{eff} ^{ae} ^{ve}
 n o p q r s t u v
^{med} ^{che} ^{die} ^{t. om} ^{eff}
 w x y z ch. d d r r s s e v
^{in fudy} ^{dy} ^{in fudy} ^{in fudy} ^{t. nebesti kuloufne}
 A b u d e c e l e c e l e d i d a n o d i e d i t a n i e
^{lufte s lufte} ^{t. pay} ^{t. opey}
 e t f a r a y g e n h o s p o d m i l i v k a l
^{proce} ^{ad dulla} ^{y wdy}
 l i d i l a l a n m n o h o n a s m e t t y o n
^{proce} ^{ad dulla} ^{t. dnoftone} ^{ky d} ^{t. dnoft}
 p o l o y r a d r a d e m f l u z i l f l e c h e t n y
^{gfa} ^{foym} ^{stily} ^{loystone}
 t a l c e l e s t n y b l a y a n v e l i k o s t w s o
^{c dny} ^{gfa} ^{ve clowate} ^w
 b i e x i l z a n y z i w o t e m c h a e g e n
^{proce} ^{gfa} ^{ad dulla} ^{stily}
 g e s t l o n e c v p o c a t e l p o z e k n a n y
^{in fudy} ^{in fudy} ^{in fudy} ^{in fudy}
 n a e v i c h y

Abeceda

^{če} A ^{de} b c ^č d ^ď e f g h i^a y k l i m
 n ^{er} ñ ^{eš} o p q r ^ř ſ ^{ěš} ſ s ^{te} š ^{ve} t ^ě ť v v
 w x z ^{žet} ž ^{che} ch. ^{de} d ^ř đ r ^{er} r ^{eš} ř^b s ^{ěš} š ^ě ť v
 v súdný den všem svatým t. nebeské království
^A ^b ^c ^č ^d ^ď
 A bude celé čeledi dáno dědictví,
^e ^f ^j ^h ⁱ ^k
 ej, farář, jenž Hospodin ili^c i král⁵
 všech i od dábla i od kněží i vždy
^l ^m ⁿ ^ň ^o
 lidí, lákán mnoho, nás někdy on,
 protože nám t. ctnostně každému t. ctnostný
 dává pokoj člověku
^p ^r ^ř ^s ^š
 pokoj, rád řádem slúžil, šlechtný,
 jsa svými skutky božství
 i člověctví
^t ^ť ^u ^{ve} ^v
 tak tělestný, ukázav velikost v sobě,
 t. když jest t. ny spasiti
 umřel
^x ^z ^ž ^{ch}
 xil^{2d} z a ny³ životem, chtě, jenž
 proňž jsú od něhož
 všechny věci sú všechny věci
 jest konec i počátek požehnaný na věky. 10

1 t. = točíš = *totiž, to jest* 2 ili = *neboli* 3 xil (ksil) = *vydech*l (když umíral, vydával zvuk ks) 4 ny = *nás*

^a i je zde psáno bez tečky; tečka má v *Abecedě* funkci diakritického znaku

^b není jasné, zda jde o nepodařený zápis (viz obr. na s. 6) různých stupňů palatálnosti („měkkosti“) hlásek *r* a *ř* (*r*, *ř*, *ř*, *ř*, *ř*), nebo zda jde o různé písařské varianty písmen *r* a *ř* (viz Výbor 2, s. 523 a 531; Daňhelka, s. 464)

^c příklad pro písmeno (hlásku) *i*, který je znám pouze z textu *Abecedy*, zřejmě slavismus (církevněslovanský výraz), nebo dialektismus

^d příklad pro písmeno (hlásku) *x*, vyslovovanou *ks*

Zrcadlo hriešnika (tzv. väčší)

POČÍNAJÍ SĚ KNIEŽKY, JEŠTO SLOVŮ
ZRCADLKO HŘIEŠNÍKA

Najmilejší, poňavadž v ceste jsme¹ tohoto biedného a utiekajúcieho² sveta, dnové naši jako stien hynú! Protož potrebie jest nám pomnieti³ pilně⁴ a často srdečně⁵ rozjímati, že naše křechkost, naše nestatečnost⁶ tak často nás pudí⁷ zapomínati. Co jest to? Že všemohúcí Pán pro naše lepší, našeho žádaje užitka, 5 dává nám radu skrze svatého Mojžíše, takto řka:

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili⁸!“

Ó, najmilejší, budeme-li této rady Božie poslouchati, budem se moci z zahynutí vyvinúti⁹, neb tato rada našeho Spasitele jest nám zrcadlo k hříchům našich ohlédání¹⁰, jest lékařství 10 k spasení, jest výstraha proti věčnému ztracení. Neb¹¹ bychom hříchů své seznali a lékařství k spasení hledali a věčného se ztracení ostříehali¹², die¹³ milosrdný a žádúcí¹⁴ Spasitel:

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

¹ v cestě jsme = *putujeme* ² utiekajúcieho = *pomíjivého* ³ pomnieti = *připomínat si* ⁴ pilně = *neustále* ⁵ srdečně = *z celého srdce* ⁶ nestatečnost = *slabost* ⁷ pudí = *žene* ⁸ by smyslili ... a na najposlednější věci patřili = *kdyby se zamysleli ... a upírali pozornost k posledním věcem (člověka)* ⁹ vyvinúti = *vyprostit* ¹⁰ ohlédání = *zpytování* ¹¹ Neb = *neboť* ¹² se ... ostříehali = *se ... vyhnuli* ¹³ die = *říká* ¹⁴ žádúcí = *drahý*

- Ó, kterak k spasení přeužitečná jest tato Boží rada, z níž nám: naučení múdrosti, napomenutí k uopatrnosti, ku pokání statečnost, a tak Boží pocházie milost. Ó, předitivná¹ dobroto našeho Stvořitele! Ó, nevýmluvná láska našeho Vykupitele!
- 5 Ó, přěslavná horlivosti našeho Spasitele! My — sluhy zlostné², sluhy zmeškalé leností, sluhy nestatečné³ a neužitečné jsme⁴ pro své hříechy; jenž smrti věčné byli jsme hodni, a snad ještě mnozí sme hodni! A aj, dobrotivý Stvořitel života, davač odpuštění zlosti⁵, on, štědrodar⁶ milosti žádostivý⁷, nás popuzuje⁸ k spasení, tak řka:
- 10 „Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“
- I kto, jediné⁹ prokletý a zatracený zatracenec, tu radu velebnú slyše, nehnul by se a neradoval by se, a více, než mŏž býti vymluveno, neveselil by se, že Bůh všemohúcí, král všech věkův, pán anjelský, stvořitel všech stvoření, má péči o nás biedných, nestatečných, pro hříechy mrzutých, o nás, od ďábla poražených, řka:
- 15 „Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“
- Protož pilná, veliká a statečná má v nás býti péče, abychom ho nade všechny jiné věci milovali, pilně jeho přikázanie plnili,
- 20 s ním se ve všem svolili¹⁰ a jeho nikdy nezapomínali. Ó, běda nám na věky bude, ač, tu jeho radu zavrhnú¹¹, co on velí, neučiníme. „Biednější nade všechny jiné lidi a horší budeme,“ jako die¹² svatý Pavel, že, vieru majíce, nevěrní svému Pánu budeme. Jistě k naplnění jeho svatých přikázání prázdní,
- 25 ní a nestateční¹³ jsme, ač všeho, což se jeho svaté milosti nelíbí, v nenávisti nemáme. A ač srdnatě¹⁴ nemilujeme, což jeho nesmierná vůle miluje. Protož pilně, snažně a nábožně v noci i ve dne máme se jemu modlití, aby nám ráčil dáti pomoc svú, abychom naplnili tu radu, jenž die¹⁵:
- 30 „Ó, by smysleli a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

1 předitivná = *zázračná* 2 sluhy zlostné = *špatní služebníci* 3 sluhy nestatečné = *služebníci nedostateční, nedokonalí (hříšní)* 4 jsme = *jme* 5 zlosti = *všeho zla* 6 štědrodar = *štědrý dar* 7 žádostivý = *žádaný* 8 popuzuje = *pobízí* 9 jediné = *leda* 10 se ... svolili = *sjednotili, uvedli v soulad* 11 zavrhnú = *zavrhneme a...* 12 die = *říká* 13 nestateční = *nezpůsobili* 14 srdnatě = *od srdce* 15 die = *říká (zní)*

Ó, najmilejší, prosím, rozumějte, co slyšíte, neb rozumné spatření té rady Božie jest pýchy zkažení, závisti uhašení, smilstva vypuzenie, chlúby a marnosti vyprázdnění a tak od hřiechův uzdravenie. Jest ta Božie rada ustavení¹ poslušnosti, rozmnožení ctnosti, potvrzení svatosti a způsobenie k věčné radosti. Protož die žádúcí a svrchovaný Pán a rádcě: 5

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

Běda, běda, kterak nemnohých lidí jest ta ctnost! Neb nemnozí jsú, by tu svatú našeho Spasitele radu vážili. Nemnozí jsú, by před oči mysli své tu radu položili. Neb nemnozí jsú, jimž by před jich vnitřními očima bylo poznání své křehkosti, porušedlnost tělestnosti, hřiechův žalostivé vzpomínanie, smrti ustavičné čakanie a věčného zatracenie spatření. 10

Aj, najmilejší, kterak užitečné hříšným jest zrcadlo, ta rada Božie! Věrně², který by hříšník právě se v tom zrcadle ohlédal³, byl by silnější než Samson, ostražitější než David, múdřejší než Šalomon. Ti třie v tom zrcadle ohlédávati se zmeškali⁴, často se v ně nenahlédali. Protož, chlipností těla⁵ svého jsúc oslepeni, byli sú poraženi. Ó, poňavadž ti a tací mužie v tak hrozný hřiech sú upadli, v nichž byla síla, múdrost a duch Boží, kterak veliké pilnosti, opatrnosti a snažnosti jest nám potřěbie, jenž sme v duchu mdlí, hlupí a nestateční⁶?! Protož o těch mužiech nám Písmo jest položeno: Aby ti třie byli na příklad, ne ku pádu, ale k výstraze! Aby nižádný⁷ z nás nedoufal⁸ své síle, své múdrosti a své svatosti! Ale abychom vždy byli báznivi, vždy své hřiechy vzpomínali a vždy svého spasenie byli pilni. Také abychom své křehkosti, smrtedlnosti a nestatečnosti⁹ nezapomínali. Protož všichni, jenž zde jsúc biedným světem obklíčení, těch věcí nepamatují, ani smyslé, ani rozumějí, ani na najposlednější věci patřie, a tak k hřiechům se a k zatracení přibližují. Protož aby náš rozum a naše mysl k pilnosti vždy bděla, Božie nás popúzie rada, když die¹⁰: 25 30

¹ ustavenie = *upevnění* ² Věrně = *vskutku, věru* ³ se ... ohlédal = *se ... zhlížel*

⁴ se zmeškali = *zameškali, opomněli* ⁵ chlipností těla = *tělesnou touhou* ⁶ nestateční = *nedostateční* ⁷ nižádný = *žádný* ⁸ nedoufal (čemu) = *nespoléhal se (na co)* ⁹ nestatečnosti = *slabosti, nedokonalosti* ¹⁰ die = *říká*

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

- Ó, najmilejší, tři věci v té radě Pán Bóh nám položil: umění¹, rozumnost a spatření², neb chce Pán Buoh, abychom věděli, rozuměli a opatřili. Abychom věděli a znali život nynější, tekící, nejistý, krátký, mnohými psotami³ poražený⁴, v mar-
5 nost položený⁵, hříechy poškrvněný a k smrti přiblížený, nébrž i v smrti položený. A proč to máme věděti? Proto abychom to vážili; a spatřiec, že tak svět tento jest nestatečen⁶, kluzek a bieden, a tak naň netbali a k věčnému přibytku vždy chvátali. Chce
10 Pán Bóh, aby každý z nás sám svú biedu znamenal, pomně⁷, že náh⁸ s plácem a s bolestí z břicha se vyvalil a náh s kvílením a s bolestí v zemi se vrátí. Chce Bóh, aby každý znamenal, že neurodil se v svět na hody, ale k pracování — jako pták k létání se jest narodil —, ne, aby zde ostal na věky, ale aby se v zemi
15 vrátil, řka: „Pomni⁹, člověče, že prach jsi a v prach se vrátíš.“

- Protož má každý z nás znamenati¹⁰, že východ náš v svět jest plačtivý, přibytěk¹¹ náš v světě jest nestatečný¹² a východ z světa hříšným velmě¹³ biedný a hrozný. A tak má každý znamenati, že jest v údolě biedném, jako z vlasti své vypověděný,
20 nemocný, v ctnostech chudý a smrti, jíž vždy čeká, poddaný. Ó, by to každý věděl a v svém srdci jako v knihách napsal. Zčastný¹⁴ by byl, jistě byl by živ Bohu vděčně, od hříechu zachoval by se¹⁵ čistě a měl by se k smrti vždy hotově¹⁶. Bděl by, jako velí Spasitel, čekaje, skóro-li se Pán vrátí a dá odplatu věčné radosti;
25 Pán, řku, ten, jenž die:

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

Ó, kterak svatá duše jest, kteráž bdí, aby příchodu choti svého nezaspala, kteráž rozumie a patří¹⁷, aby se v utěšení¹⁸ tělestném nevzdriemala¹⁹. Protož, najmilejší, my všichni spolu

¹ umění = vědění, znalost ² spatření = poznání, pochopení ³ psotami = útrapami ⁴ poražený = postižený ⁵ položený (v co) = vězící (v čem) ⁶ nestatečen = špatný ⁷ pomně = nezapomínaje ⁸ náh = nahý ⁹ Pomni = pamatuj ¹⁰ znamenati = vědět ¹¹ přibytěk = přebývání, život ¹² nestatečný = ubohý ¹³ velmě = velmi ¹⁴ Zčastný = šťastný ¹⁵ zachoval by se = ochránil by se ¹⁶ měl by se ... hotově = byl by připraven ¹⁷ patří = stará se ¹⁸ v utěšení = v potěšení ¹⁹ se ... nevzdriemala = neusnula

smyslme¹ a rozumějme a v tom zrcadle se pilně spatřme, jež nám před oči Bóh klade, řka:

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

Již sme slyšeli, co smysliti, co máme rozuměti, již prosme Boha, ať nám ukáže, co máme spatřiti, a řci² každý z nás s prorokem: „Oznam mi, Pane, konec můj a počet dnův kaký jest, ať viem, co mi se nedostává.“ Ó, užitečná modlitbo, ó, zčástné v ducha povzdviženie³. Ó, potřebné požádanie! Nežádá prorok, aby budúcie věci vyzvěděl, kteréz jest Bóh v své moci položil⁴. Nežádá, aby uměl rozličné vtipnosti⁵. Ale věda prorok, že jest host a pútník v cizí zemi, člověk nemocný⁶ a na malý čas zde živý, volaje, die⁷: „Oznam mi, pane, konec můj!“ Patřil ten na poslední věc, smyslil a rozuměl, uposlúchal⁸ Božie rady, jenž die:

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

By smyslili⁹, kterak hřiechové jsú hořcí. Neb die Jeremiáš: „Viz, kterak hořké a zlé jest, žes Boha opustil svého!“ Zlé: to-věz¹⁰ že hřiech v sobě; a hořké: v mukách za hřiech. Ó, by rozuměli tohoto světa marnosti! Jakož die Ekleziastes, to jest Šalomún: „Marnost nad marnostmi a všechny věci marnost.“ Ó, by na najposlednější věci patřili, to jest: věčnost oslavenie dobrých a věčnost zatracenie zlých, aby se jako Jozef budúcieho hladu vystřiehl¹¹. Neb die múdrý každému z nás: „Ve všech skutciech svých pamatuj na najposlednější věci své, a na věky — to jest nikdy — nebudeš hřešiti.“

Jistě, najmilejší, by každý z nás znamenal¹² krátkost zdejšího svého života a co se mu nedostává pokánie pravého za hřiechy a kterak neplní Božieho přikázanie, smyslil by¹³ a rozuměl by a — smrt před oči své položě, bez pochybenie nečaka-je — nechal by pýchy, pečlivosti světské¹⁴, chlipnosti i rozkoši

¹ smyslme = *myslí pochopme* ² řci = *řekni* ³ zčástné v ducha povzdviženie = *šťastné duchovní povznesení* ⁴ v své moci položil = *svěřil do své moci* ⁵ vtipnosti = *důvtipnosti* ⁶ nemocný = *slabý* ⁷ die = *říká* ⁸ uposlúchal = *uposlechl* ⁹ By smyslili = *byste uvážili* ¹⁰ to-věz = *totiž* ¹¹ se ... vystřiehl = *se vyvaroval* ¹² by ... znamenal = *kdyby ... poznal* ¹³ smyslil by = *uvážil by* ¹⁴ pečlivosti světské = *(zbytečné) starosti o světské věci*

tělešné. A bděl by, hřícha by se varoval, a tak smysle a rozuměje, jakož Bóh radí, k budúcím by se věcem pripravoval. Neb múdry netoliko hledí ku počátku které věci, ale na konec. A myslí prvé¹ o trpení, než přijde trpenie, aby uměl zniknutí² utrpenie. Ale snad die někto: Hotov sem přivoliti, abych smyslił a rozuměl a na najposlednější věci patřil vedlé³ Božie rady. Ale ukaž mi, které sú to najposlednější věci. Věz, že poslednějších věcí nenie než radost věčná a psota věčná. Ukazuje to Spasitel, řka, že pójdu dobří v život věčný — to jest živi budú u věčné radosti —, a zlí pójdu v muky věčné. Tyť věci také miení múdry Sirach, když die: „Ve všech svých skutciech pamatuj na najposlednější věci, a na věky nebudeš hřešiti.“

Žádáš-li živ býti věčně, buď dobře živ zde, a neumřeš na věky. Bojíš-li se věčného zatracenie, temnosti hojně a radosti odlúčenje, neluč se⁴ nyní od ctnosti. Pomni, co poslednieho tě potká v tomto životě. Najposlednější věc, tobě živému, jest ducha od těla rozdělenie, při němž budú čertie střěpěti⁵, aby duch vzeli, přietelé⁶ aby tebe skóro⁷, mrtvého, odbyli⁸, a knězie, aby tvé mrchy⁹ jako havranie požili. Co s sebu ponešeš? Snad lucek¹⁰ vezme duši, přietel aneb nepřietel zbožie¹¹, a červie prolezúť plachtici¹², v které tě položíe, s myšmi a z žabami o tělo se rozdělě. Protož, milý, smysl a rozuměj, komu paseš¹³ tělo, komu zbožie chováš a co na se každú hodinu čakáš¹⁴. Jistě lépe smilného těla nezkrotíš, než kdy tyto věci v pamět svú položíš. Neb ty věci jsú poslednie. O nichž die¹⁵ Bóh, aby na najposlednější věci patřili, když die:

„Ó by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

Ó, by božské věci smyslili a světa tohoto věci srozuměli! A co radosti v nebesiech a biedy v pekle lidé spatřili! Jistě Boha by poslúchali, radosti věčné srdečně¹⁶ by žádali, světa by netbali a pekla by se strachovali. Neb v tu přehroznú poslední hodinu

1 prvé = dříve 2 zniknutí = uniknout 3 vedlé = podle 4 neluč se = neodvrhuj se 5 střěpěti = dbát, starat se 6 přietelé = příbuzní 7 skóro = rychle 8 odbyli = zbavili se 9 mrchy = mrtvolý 10 lucek = Lucifer, ďábel 11 zbožie = majetek 12 plachtici = plachtu, rubáš 13 paseš = krmíš 14 co na se ... čakáš = co očekáváš, na co se chystáš 15 die = říká 16 srdečně = z celého srdce

kto z přátel, kto z tovarišov¹, kto z sluh, kto z pánov, kto z kněží neb z papežov přida, bude moc mieti pomoci? Tu ani kletba, ani kopie, meč neb sudlicě, ani kropáč² neb sviece ďábla odrazí; nebude, kto by utěšil ze všech najmilejších přátel, k nimž bude člověk hleděti, nebude-li od Pána Boha svobody jmieti.

5

Protož važme, najmilejší, kterou bázní máme se Boha báti, kterým milováním máme ho milovati, kterou ctí máme ho ctíti, Pána Jezukrista, jenž ráčil nás od těch hrozných věcí vykúpati a jenž nám sám v tu dobu pomoci můž, když ráčí. Protož, najmilejší, vzpomínajme často na ten den poslední a myslme, kam čie duše z nás půjde, když z těla vystupí. Neb to myšlenie a pamatovanie skrušenie přivodí, náboženstvie krmí, myslí k Bohu povzdvihuje, naději veličí³ a milost⁴ zapaluje. Nébrž věděti máme, že v nižádném umění⁵ nenie naučenie, jenž by člověka spieše⁶ připravilo k pravé ostraze, k spravedlivosti, k bázní Boží a k svatosti než své biedy znánie⁷, věčného zatracenie pamět⁸ a hrozné smrti. Neb člověk bude jako nečlověk, když lká v nemoci, v niž neduh roste a hříšný se strachuje, tělo se třese, smysl neb čich hyne, mozk schne, tvář bledne, čelo prahne, oko bliká a teče⁹, ucho hlušie¹⁰, nos prahne¹¹, jazyk v hrdlo se táhne, usta mlknú, žíly vadnú¹² a kosti svadnú¹³. Tehdy krása tělečná bude smradem, libé tělo bude mrzké¹⁴ a utěšenie¹⁵ velmě¹⁶ hrozné neb ohavné. Aj, dost hrozné, najmilejší, jest toto divadlo¹⁷, ale jest velmě nám užitečné zrcadlo. Neb nižádné lékařstvie, nižádné člověka učenie tak nepudí¹⁸ od nás pýchy, ani tak přemáhá zlosti, aniž tak hasí chlipnosti, aniž tak tlačí¹⁹ světské marnosti, jakož tohoto zrcadla ohlédanie²⁰. Neb by²¹ je měl člověk, jakož Bóh velmě radí, před sebu, i zdalí by pýchal²² neb smilnil; zdalí

10

15

20

25

¹ z přátel ... z tovarišov = z příbuzných ... z přátel ² kropáč = kropenka ³ veličí = činí větší ⁴ milost = láska ⁵ v nižádném umění = v žádném souboru vědění ⁶ spieše = snáze ⁷ své biedy znánie = poznání své ubohosti ⁸ pamět = připomínka ⁹ oko bliká a teče = oko slábne a slzí ¹⁰ hlušie = hluchne ¹¹ prahne = svašťuje se ¹² vadnú = usychají ¹³ svadnú = chřadnou ¹⁴ mrzké = šeredné ¹⁵ utěšenie = potěšení ¹⁶ velmě = velmi ¹⁷ divadlo = podívaná ¹⁸ nepudí = neodhání ¹⁹ tlačí = potlačuje ²⁰ tohoto zrcadla ohlédanie = pohlížení do tohoto zrcadla ²¹ Neb by = protože kdyby ²² by pýchal = byl by pyšný

by jiné tupil, vida, že snad zajtra bude tak biedný s biednými, nemocný s nemocnými, ohavený s ohavnými a mrtvý s mrtvými? A Bóh daj, by nebyl zatracený s zatracenými! Protož die Pán:

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

- 5 Ó, hý, i co jest lidem mrzutějšího nežli člověk mrtvý? Viz: Hnoji, lajnu i jiným věcem dlúhé v domu dadie¹ přebývanie, a člověku prvé² milému nedadie do třetieho dne odpočinutie, neb více smrdí než hnój neb lajno. A čím rozkošnějie jest krmeno, tiem bude více smrděti, aby tiem spieše bylo vyvrženo, 10 v zemi skryto a červóm na pokrm dáno. Protož má se styděti člověk pyšným býti, má se varovati lakoty³ a všie nehody⁴, jenž by mohla ho na duši poškvřiti. Neb proto die Bóh:

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

- By smyslili chytří světa lakomí. By rozuměli prelátové a kně- 15 žie tuční, by rozuměli všichni smilní a pamatovali, že se na ně to dobře slovo chýlí⁵. Neb před tiem slovem die⁶ Pán Bóh: „Zhruběl jest zmilelý⁷ a odvrátil se; zhruběl jest a ztučněl a rozšířil se a opustil jest Boha, stvořitele svého, a odšel jest od Boha, spasitele svého.“ Vážme, kto sú najvíce zhruběli, ztučněli a se 20 rozpásli⁸, a nenaleznem více rozpasených, ztučnělých v rozkoši nežli duchovních, nazvaných dóstojných, jenž jsú opustili Krista, stvořitele a spasitele svého, neb sú se odvrátili od něho obyčeji svými⁹. Neb Kristus, strastný, pracovitý v slovu otce svého, pokorný, tichý, nesmilný¹⁰, chudý, lačný¹¹ i žiezni- 25 vý. A tito zpět¹² nic netrpíe, jedině¹³ když je břicho bolí z obžerstvie a z opilstvie, práci velikú nesú¹⁴, když je na koně sázejí a na ložě vnosie¹⁵. V nich chudoba jest ohavnost, pýcha velebnost a smilstvie slove přirozenie¹⁶. Protož, jakož ihned po tom Pán

¹ dadie = dají ² prvé = kdysi ³ lakoty = obžerství, přílišná chtivost jídla a pití (jeden ze smrtelných hříchů) ⁴ má se varovati ... a všie nehody = má se vyhýbat ... veškeré nepravosti ⁵ se na ně to dobře slovo chýlí = se na ně ten výrok dobře hodí ⁶ die = říká ⁷ zmilelý = milovaný, milý ⁸ se rozpásli = vykrmili se ⁹ obyčeji svými = svým životním stylem, mravy ¹⁰ nesmilný = cudný, čistý ¹¹ lačný = hladový ¹² zpět = naopak ¹³ jedině = leda ¹⁴ práci velikú nesú = námahu podstupují ¹⁵ vnosie = přinášejí ¹⁶ slove přirozenie = se (u nich) nazývá přirozenost

Bóh die, že „jsú tací pokolenie zlé a nevěrní synové“. A po tom die všem takým, jenž sú Boha svého opustili: „Lid neb pohanstvo bez rady jest a bez opatrnosti.“

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

By smyslili, by rozuměli — tehdy by marnost opustili; by 5
na poslednie věci patřili — i tehdy by shledali, že musejí svému Bohu přede vším světem z každého skutka, z každého pomyslení i z slova prázdného počet vydati. By smyslili a rozuměli — tehdy by, nechajíc pýchy, smilstvie a marnosti, táhli by 10
pokorú, nesmilství a jinými ctnostmi k života svatosti, hnuli by se z ďáblový školy a přestúpili by do Kristovy. Přijeli by tu radu, že by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili.

Slyšeli by, co Bóh die, že všem die: „Chopte se utrpenie, ať se někdy nerozhněvá Bóh, abyste nezahynuli s cesty spravedlné.“ 15
Ó, běda, kteří se nechopie zde utrpenie, jakož Bóh velí, neb jinde die Pán Bóh: „Každá duš, kteráž nebude trpěti tento den, zahyne z lidu mého.“ Važmy slova ta, že die Buoh: „Každá duš 20
zahyne, kteráž nebude trpěti“ — tověž¹ mravného tresktání², za hříechy pokání žalostí a dosti učiněním³. A die Bóh „tento den“ — tověž v tento milostivý čas až do smrti. Neb ktož před 25
smrtí nepřijme plného za hříechy pokání neb dosti učinění, po smrti nenalezne miesta odpuštění.

Ó, by smyslili a rozuměli, ktož sú hřešili, aby se právě káli, dosti za hříechy učinili a v odpustky trhovské nedoufali! By smyslili, že jakož kto zaslúží, takež⁴ jemu Bóh odplatí. By 25
rozuměli, že milosti neb hříechův odpuštění nemají za peníze prodávati aniž mohú⁵, než že lidi klamají, když na penězích milost řečí svú vydávají. Ó, by na konec hleděli, kterak na smrti nepomohú papežovi listové⁶, nepředejdú-li⁷ dobří skutkové. A to znamenajíc, najmilejší, smyslme⁸, kací⁹ sme byli, pomněme¹⁰, 30
kací sme, vizme, kací budeme. Prohlédněme, neb die Pán:

¹ tověž = totiž ² mravného tresktání = *potrestání mravů* ³ dosti učiněním = *nápravou* ⁴ takež = *tak* ⁵ aniž mohú = *ani nemohou* ⁶ papežovi listové = *odpustky vydané papežem* ⁷ nepředejdú-li = *nepředcházejí-li* ⁸ smyslme = *uvažme* ⁹ kací = *jací* ¹⁰ pomněme = *pamatujme*

„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili.“

By smyslili, že nemůže kdo jíti z radosti světa bez utrpení v radost ihned nebeského království. By rozuměli, že musil jest Kristus trpěti a tak v svou oslavu vjíti a že údové jeho¹ musejí take²
5 trpěti a svůj kříž nésti. By patřili, že Bůh spravedlivý nižádného³
hřícha nenechá bez pomsty. Ó, by smyslili a rozuměli a patřili k onomu dni, o němž die prorok: „Den ten, den hněvu, den truchlosti a biedy, den veliký a hořký velmě⁴.“ Ó, by smyslili, rozuměli a patřili na svůj den, když duše bude mieti z těla vystúpiti, oko-
10 lo niež ďábli jako lvové budú střepiti⁵ a hříšnú duši jako chtiec pohltiti. Tu hrůza obklíčí duši převeliká pro ďábly, pro temnosti, pro oheň věčný, pro bolesti, pro rozlúčení od těla, v němž jest měla utěšení, pro zbavenie věčné radosti a pro věčné a nesmier-
né tesklivosti. Ó, by smyslili a rozuměli a na ty věci patřili!

15 Co zlému prospěje v tu dobu umění?⁶ Co světa povýšení?⁷ Co papežské, císařské neb jiné důstojenství?⁸ Co které zbo-
žie, co urozenie, krása neb lepota⁹ a co smilstvie neb lakota¹⁰? I zdali moci budú duši zlú zlata neb stříbra která vykúpiti čili
jejie vůli která věc nasytiti¹¹? I zdali tělo bude moci smilniti neb
20 která rozkoš mieti? Jistě nic! Avšak lidé oslepení nesmysl¹², nerozumějí a na to nepatří¹³. Protož napomíná je Bůh a řka:
„Ó, by smyslili a rozuměli a na najposlednější věci patřili!“

I zdaliť tu radu Boží plnie, jenž sú v libosti světa¹⁴ pohrie-
žení, jimž se nechce umřieti, jimž se více líbí smilstvie než duše
25 zdravie, jimž více se líbí zbožie¹⁵ než čisté svědomie, jenž se
více táhnú k obrokóm¹⁶ než do nebes k prorokóm? Zemští
jsú, zemské věci čenichají. Svině jsú, lajna přemietají, hlavy po-
vzdvihnúti k nebeským věcem nemohú.

¹ údové jeho = věřící ² take = právě tak ³ nižádného = žádného ⁴ velmě = vel-
mi ⁵ střepiti = civět ⁶ Co zlému prospěje v tu dobu umění? = Jak v onu dobu
prospěje (někomu) hříšnému znalost? ⁷ světa povýšení = nadřazení svět-
ského života ⁸ důstojenství = hodnost ⁹ lepota = půvab ¹⁰ lakota = obžer-
ství ¹¹ jejie vůli která věc nasytiti = některá věc splnit (uspokojit) její (tj. hříš-
né duše) vůli ¹² lidé oslepení nesmysl = zaslepení lidé nechápou ¹³ na to
nepatří = nestarají se o to ¹⁴ v libosti světa = v lásce ke světu ¹⁵ zbožie =
majetek ¹⁶ k obrokóm = k příjmům z vykonávaného úřadu